

Euroopa Liidu
struktuuritoetus

Eesti tuleviku heaks

Hendrikson & Ko

Perioodi 2014-2020 EL vahendite kasutamise
partnerlusleppe ja ühtekuuluvuspoliitika fondide
rakenduskava

keskkonnamõju strateegiline hindamine

ARUANDE LÜHIKOKKUVÕTE

Hendrikson & Ko

Raekoja plats 8, Tartu
Pärnu mnt 27, Tallinn
<http://www.hendrikson.ee>

Töö nr 1795/12

KSH ekspert
Riin Kutsar

Tartu–Tallinn 2013

Kokkuvõte

Strateegilisteks planeerimisdokumentideks on perioodi 2014-2020 Euroopa Liidu vahendite kasutamise partnerluslepe ja ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava. Eesti koostab ühtekuuluvuspoliitika fondide (Euroopa Sotsiaalfond, Euroopa Regionaalarengu Fond, Ühtekuuluvusfond) tulemuslikumaks ja efektiivsemaks rakendamiseks ühe rakenduskava (käesoleval programmperioodil 3 rakenduskava).

Kõiki 5 fondi hõlmav Eesti ja Euroopa Komisjoni vahel sõlmitav partnerluslepe määratleb üldise raamistiku ja põhimõtted EL vahendite kasutamiseks perioodil 2014-2020.

Tuginedes riigi arenguvajaduste analüüsile valib Eesti rahastamisprioriteetide finantseerimiseks ja tulemuste saavutamiseks järgmised temaatilised eesmärgid:

1. Teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni edendamine.
2. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiale juurdepääsu, selle tehnoloogia kasutamise ning kvaliteedi parandamine (IKT-tooted, teenused ja rakendused).
3. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ning põllumajandussektori (EAFRD puhul) ning kalandus- ja vesiviljelussektori (EMKFi puhul) konkurentsivõime suurendamine.
4. Vähesese CO₂-heittega majandusele ülemineku toetamine kõikides sektorites
5. Kliimamuutustega kohanemise ning riskiennetuse ja -juhtimise edendamine.
6. Keskkonnakaitse ja ressursitõhususe edendamine.
7. Säästva transpordi ja tähtsate võrguinfrastruktuuride kitsaskohtade kõrvaldamise edendamine.
8. Tööhõive edendamine ja tööjõu liikuvuse toetamine.
9. Sotsiaalse kaasatuse edendamine ja vaesuse vastu võitlemine.
10. Investeerimine haridusse, oskustesse ja elukestvasse õppesse.
11. Institutsioonilise suutlikkuse tugevdamine ja tõhusa avaliku halduse tagamine.

Lisaks on mitmed riigi arenguvajadused ja eesmärgid valdkondade ülesed- ja vahelised ning väljuvad sektoraalsetest raamidest, mis nõuavad tegevuste kavandamist paljudes valdkondades. Valitsuskabineti otsusega (21.06.2012) lepiti kokku, et sedalaadi olulisi horisontaalseid teemasid, mille eesmärkide elluviimine nõuab paljude teiste poliitikavaldkondade koostööd ja eesmärgipärast tegutsemist soovitud tulemuste saavutamiseks ja millega tuleb arengudokumentide koostamisel arvestada, on viis: 1) *keskkonnahoid ja kliima*; 2) *võrdsed võimalused*; 3) *infoühiskond*; 4) *regionaalareng* ja 5) *riigivalitsemine*. Kaks valdkonda kattuvad EL horisontaalsete valdkondadega - „Meeste ja naiste võrdõiguslikkuse, mittediskrimineerimise ja juurdepääsu edendamine“ ja „Säästev areng“.

Prioriteetsed suunad, investeerimisprioriteedid ja suuna alaeesmärgid:

Prioriteetne suund	Temaatiline eesmärk	Investeerimisprioriteedid	Suuna (ala-)eesmärgid
1. Ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul	8	1.1. Noorte, eelkõige selliste noorte jätkusuutlik integreerimine tööturule, kes ei ole hõivatud töö, õppetegevuse ega koolitusega	Kõigil õppetasetel on väljalangevus vähenenud ning noorte tööhõivevõime ja osalus tööturul on suurenenud
	10	1.2 Parem juurdepääs elukestvate õppele, tööjõu oskuste ja pädevuse suurendamine ning haridus- ja koolitussüsteemide parem vastavus tööturu vajadustele; sealhulgas kutsehariduse ja -koolituse kvaliteedi parandamine ning töökohal toimuva väljaõppe ja praktikaskeemide, näiteks kaheosalise õppe süsteemide loomine ja arendamine	Õpikäsitus haridusasutuses on isikukeskne, loovust ja innovaatilisust arendav, haridus on tugevamalt seostatud teadmusühiskonna ja innovaatilise majandusega Tööealiste elanike kvalifikatsioon ja oskused toetavad tööturul püsimist või tööturule sisenemist
2. Taristu toetamiseks elukestvat õpet ja hõives osalemiseks vajalike oskuste saamist	10	2.1. Investeerimine haridusse, oskustesse ja elukestvasse õppesse haridus- ja koolitusinfrastruktuuri arendamise läbi	Kaasaegne, demograafiliste trendide suhtes paindlik ja optimaalne koolivõrk tõstab õppekvaliteeti ja toetab õpilaste haridusvalikuid
3. Teenused tagamiseks võrdseid võimalusi hõives osalemiseks	9	3.1. Aktiivne kaasamine, eelkõige eesmärgiga parandada tööalast konkurentsivõimet	Tööealise elanikkonna tervisekahjustuste ennetamine ja vähenemine ning osalise töövõime langusega inimeste suurem osalemine tööturul
			Kvaliteetsemate ja integreeritud hoolekandeteenuste pakkumise tulemusena suureneb hoolduskoormusega, erivajadustega ja toimetulekuraskustega inimeste osalemine tööturul

Prioriteetne suund	Temaatiline eesmärk	Investeeringuprioriteedid	Suuna (ala-)eesmärgid
			Uussisserändajad ning vähelõimunud püsielanikud on osalevad aktiivselt tööhõives ja ühiskonnas laiemalt
4. Taristu toetamiseks võrdseid võimalusi hõives osalemiseks	9	4.1. Investeeringud tervishoidu ja sotsiaalsesse infrastruktuuri, mis panustavad piirkondlikku ja kohalikku arengusse, vähendades tervisealast ebavõrdsust, ning üleminek hooldeasutustes pakutavatelt hoolekandeteenustelt kohalikule hoolekandestruktuurile	Kaasaegne, regionaalselt kättesaadav ja optimaalne tervishoiu esmatasandi- ja aktiivravivõrk võimaldab pakkuda kvaliteetseid ja jätkusuutlikke tervishoiuteenuseid
			Kvaliteetsemad ja integreeritud hoolekandeteenused toetavad tegevuspiiranguga ning hoolduskoormusega inimeste aktiveerumist, sh osalemist tööturul
5. Kasuvõimeline ettevõtlus ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline teadus- ja arendustegevus	1	5.1. Teadus- ja uuendustegevuse infrastruktuuri ja võimsuse täiustamine eesmärgiga arendada teadus- ja uuendustegevuse alast kõrget kvaliteeti ning edendada eelkõige Euroopa huvides tegutsevate pädevuskeskuste tööd	T&A ja kõrgharidus on kõrgetasemeline ja Eesti on rahvusvahelises TAI alases koostöös aktiivne ja nähtav
	1	5.2. teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate äriinvesteeringute edendamine ning ettevõtete, teadus- ja arendustegevuse keskuste ja kõrghariduse vahel sidemete ja sünergiate arendamine, eelkõige toodete ja teenuste arendamine, tehnosiire, sotsiaalne innovatsioon ja riiklike teenuste alased rakendused, nõudluse stimuleerimine, võrkude	<p>Teadus- ja arendustegevus toimib Eesti ühiskonna ja majanduse huvides ning TAI süsteem toetab majandusstruktuuri muutumist teadmistemahukamaks</p> <p>Ettevõtete suurem energia- ja ressursisääst</p> <p>Eesti ettevõtted toodavad efektiivselt kõrge lisandväärtusega tooteid ja pakuvad innovaatilisi teenuseid</p>

Prioriteetne suund	Temaatiline eesmärk	Investeeringuprioriteetid	Suuna (ala-)eesmärgid
		loomine ja avatud innovatsiooni soodustamine läbi aruka spetsialiseerumise [...] tehnoloogia- ja rakendusuuringute, katseliinide, toodete varaste valideerimismeetmete, arenenud tootmisvõimsuste suutlikkuse ja esimese toodangu toetamine võtmetehnoloogiate raames ning üldotstarbeliste tehnoloogiate levitamise toetamise kaudu	
6.Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete ja piirkondliku ettevõtluse arendamine	3	6.1. VKEd e suutlikkuse toetamine, et nad osaleksid majanduskasvu loomises ja innovatsiooniprotsessides	VKE-d on ambitsioonikad ning nende eksport on kasvanud
	8	6.2. Tööhõivesõbraliku majanduskasvu toetamine sisemise potentsiaali arendamise teel osana konkreetsete piirkondade territoriaalsest strateegiast, sealhulgas taandarenevate tööstuspiirkondade ümberkorraldamine ning konkreetsetele loodus- ja kultuurivaradele juurdepääsu tõhustamine ja sellise vara arendamine	Väljaspool Tallinna ja Tartu linnapiirkondi on hõive ja töökohtade lisandväärtus kasvanud
7. Energiatõhusus	4	7.1. Energiatõhususe ja taastuvenergia kasutamise toetamine avalikes infrastruktuurides ja eluasemesektoris	Energiasäästlik eluasemesektor ja taastuvenergia osakaalu kasv lõpptarbimises
8.Veekaitse	6	8.1. Tegelemine veesektori suure investeeringuvajadusega, et täita ELi keskkonnamõju nõuded	Ressursitõhus ja jätkusuutlik veemajanduse infrastruktuur üle 2000 inimekvivalendiga reoveekogumisaladel

Prioriteetne suund	Temaatiline eesmärk	Investeeringuprioriteetid	Suuna (ala-)eesmärgid
			Korrastatud saastunud alad, veekogud ja märgalad
9. Roheline infrastruktuur ja hädaolukordadeks valmisoleku suurendamine	6	9.1. Bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja taastamine, mh roheliste infrastruktuuride kaudu	Paranenud seisundis kaitstavad liigid ja elupaigad
	5	9.2. Selliste investeeringute edendamine, mis on suunatud konkreetsete ohtudega toimetulemiseks, vastupanuvõime tagamiseks katastroofide puhul ja katastroofide tagajärgedega toimetulemise süsteemide väljatöötamiseks	Kliimamuutuste ja ulatuslike reostuste põhjustatud hädaolukordadele reageerimise võimekuse kasv
10. Jätkusuutlik linnapiirkondade areng	4	10.1. CO ₂ -heiteid vähendavate strateegiate edendamine igat liiki territooriumidel, eelkõige linnapiirkondades, sealhulgas säästva linnalise liikuvuse edendamine ning kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks ettenähtud meetmed	Erinevaid liikumisviise integreeriv ning inim- ja keskkonnasõbralik linnaruum
	9	10.2. Mahajäänud linna- ja maakogukondade ja piirkondade füüsilise, majandusliku ja sotsiaalse taaselustamise toetamine	Ida-Viru linnapiirkondade atraktiivsus elukeskkonnana on kasvanud
	9	10.3. Investeeringud tervishoidu ja sotsiaalsesse infrastruktuuri, mis panustavad piirkondlikku ja kohalikku arengusse, vähendades tervisealast ebavõrdsust, ning üleminek hooldesutustes pakutavatelt hoolekandeteenustelt kohalikule hoolekandestruktuurile	Väikelaste vanemate osalemine tööturul on suurenenud
11. Jätkusuutlik transport	7	11.1. Euroopa ühtse mitmeliigilise transpordipiirkonna toetamine investeeringutes	Ettevõtete ja ühiskonna vajadustele vastavad ühendusvõimalused välispartneritega

Prioriteetne suund	Temaatiline eesmärk	Investeeringuprioriteedid	Suuna (ala-)eesmärgid
		üleeuroopalisse transpordivõrku	
	7	11.2. Keskkonnasõbralike ja vähese CO ₂ -heitega transpordisüsteemide arendamine ja säästva linnalise liikuvuse edendamine, sealhulgas jõe- ja meretransport, sadamad ja eri transpordiliikide ühendamine	Vähenenud on reisimiseks kuluv aeg ning suurenenud on raudtee- ja muu ühistranspordi atraktiivsus, turvalisus, ligipääsetavus ja keskkonnasõbralikkus
12. IKT teenuste taristu	2	12.1. Lairibaühenduse kasutuselevõtu ja kiire ühendusega võrkude väljaarendamise laiendamine ning kujunemisjärgus tehnoloogiate ja digitaalrajatiste võrgustike kasutuselevõtmise toetamine	Kõigil on võimalik kasutada kiiret interneti
	2	12.2. E-riigi, e-õppe, e-kaasatuse, e-kultuuri ja e-tervishoiu alaste IKT rakenduste tugevdamine	Teenuste baastaristu toetab Eesti elanike ja ettevõtjate toimetamist nii kodus kui piiriülel
13. Haldusvõimekus	11	13.1. Investeeringud institutsionaalsesse suutlikkuse ning avaliku halduse ja avalike teenuste tõhususse, pidades silmas reforme, paremat õiguslikku reguleerimist ja head haldustava	Suurenenud on inimeste ameti- ja erialane pädevus, juhtimis- ja koostöövõimekus ning institutsionaalne suutlikkus
	11	13.2. Institutsioonilise suutlikkuse ning tõhusa avaliku halduse parandamine haldusorganite institutsioonilise suutlikkuse ja tõhususe ning ERFi rakendamisega seotud avalike teenuste tugevdamise kaudu; sellega toetatakse ka ESFi toetatud meetmeid institutsioonilise suutlikkuse ja avaliku halduse tõhustamiseks	Poliitikakujundamine on terviklikum, kaasavam ja teadmispõhisem Avalikke teenuseid pakutakse kättesaadavalt, ühtselt, kasutajakeskselt ja nutikalt

Prioriteetne suund	Temaatiline eesmärk	Investeeringuprioriteedid	Suuna (ala-)eesmärgid
14. TA ÜF	NA	NA	Perioodi 2014-2020 ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava ning partnerluslepe struktuurivahendite ulatuses, on tulemuslikult ellu viidud
15. TA ERF	NA	NA	Perioodi 2014-2020 ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava ning partnerluslepe struktuurivahendite ulatuses, on tulemuslikult ellu viidud

Keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH) teostatakse tulenevalt Euroopa Nõukogu direktiivist 2001/42/EÜ ja *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse* § 33 lõike 1 ja § 35 lõigete 1 ja 2 alusel. KSH on algatatud rahandusministri 20.12.2012 käskkirjaga nr 161.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise üldine eesmärk on edendada keskkonnatingimustega arvestamist, tagades seeläbi keskkonnakaitse kõrge taseme ning edendades säästvat arengut.

KSH viidi läbi samaaegselt rakenduskava ja partnerlusleppe eelnõu koostamisega, analüüsides rakenduskava elluviimisega kaasnevat keskkonnamõju. KSH eksperdid osalesid eesmärkide, tulemuste ja indikaatorite, meetmete valiku ja rahastamiskava aruteludel ja seminaridel ning esitasid soovitusi ka jooksvalt.

Keskkonnamõjude hindamisel kasutas ekspertrühm kvalitatiivset hindamist, mille käigus hinnati meetmete rakendamisega kaasnevat otsest ja kaudset mõju keskkonnale ja analüüsiti, kuivõrd kavandatavad eesmärgid aitavad kaasa keskkonnaeesmärkide saavutamisele.

Hindamine viidi läbi kahes osas: vastavusanalüüs ja välismõjude analüüs.

Vastavusanalüüs käigus hinnati rakenduskava eesmärkide vastavust ja kooskõla riiklike ja rahvusvaheliste valdkondlike eesmärkidega. Anti hinnang rakenduskava eesmärkide vastavus EL poliitikas seatud eesmärkidele - Euroopa 2020, Läänemere piirkonna strateegia, ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2020 ning vastavus Eesti keskkonnastrateegia eesmärkidele - Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030, Eesti 2020.

Kuna paljudes analüüsitud asjakohastes strateegilistes dokumentides keskkonnaeesmärgid (ja vastavad tegevused) sageli korduvad, on käesoleva KSH käigus vastavusanalüüsi läbi viimiseks koostatud komplekt 5 sisult erineva keskkonnaeesmärgiga, mis erinevatest dokumentidest tulenevad -

Loodusvarade säästlik kasutamine ja jäätmetekke vähendamine; Maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamine; Kliimamuutused ja puhas energia; Tervis ja elukeskkonna kvaliteet ning Inimesed tunnevad, väärtustavad ning hoiavad loodust ja oskavad oma teadmisi igapäevaelus rakendada. Üldiseks aluseks on võetud keskkonnastrateegias loetletud keskkonnaeesmärgid ning täiendatud seda eesmärgiga 5, mis tuleneb looduskaitse arengukava strateegilisest eesmärgist panustada loodushariduse tõhustamisele ja loodusteavitusele.

Kõikide prioriteetsete suundade ja alaeesmärkide hindamise tulemusena jõuti järeldusele, et rakenduskavas püstitatud eesmärgid ei ole vastuolus riigi keskkonnastrateegia eesmärkidega. Mitmed kavandatavad rakenduskava suunad aitavad otseselt kaasa keskkonnaeesmärkide saavutamisele: „Energiaühendus“, „Veekaitse“ ja „Roheline infrastruktuur ja hädaolukordadeks valmisoleku suurendamine“.

Partnerluslepe ja rakenduskava aitavad kõige enam kaasa keskkonnaeesmärgile „Tervis ja elukeskkonna kvaliteet“. Kõik seatud prioriteetsed suunad aitavad osaliselt või kaudselt kaasa teatud keskkonnaeesmärkide saavutamisele.

Rakenduskavas püstitatud eesmärgid ei ole vastuolus riigi keskkonnastrateegia eesmärkidega, kuid alaeesmärk „Ettevõtete ja ühiskonna vajadustele vastavad ühendusvõimalused välispartneritega“ pigem ei aita kaasa keskkonnaeesmärkide – „Loodusvarade säästlik kasutamine ja jäätmetekke vähendamine“ ning „Maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamine“ - saavutamisele. Nimetatud eesmärgiga võivad kaasned negatiivsed looduskasutuse muutused (sõltuvad konkreetsest tegevusest ja selle asukohast). Negatiivse keskkonnamõju ilmumise tõenäosust on võimalik vähendada projektide keskkonna aspektide arvestamisega.

Välismõjude analüüs käigus hinnati rakenduskavas toodud meetmeid mõjutatavate valdkondade kaupa.

KeHJS § 40 alusel käsitletakse KSH aruandes olulise keskkonnamõju avaldumist järgnevatel valdkondades: inimese tervis, sotsiaalsed vajadused ja inimese vara, bioloogiline mitmekesisus, populatsioonid, taimed, loomad, pinnas, vee ja õhu kvaliteet, kliimamuutused, kultuuripärand ja maastikud, jäätmete.

Looduskeskkonna hindamisel on aluseks võetud Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 seatud eesmärgid:

- Loodusvarade säästlik kasutamine ja jäätmetekke vähendamine
- Maastike ja looduse mitmekesisuse säilitamine
- Kliimamuutuste leevendamine ja õhu kvaliteet
- Keskkond, tervis ja elu kvaliteet

KSH läbiviimisel inimesele avalduvate mõjude käsitlemisel lähtuti Eesti rahvusvahelises kontekstis probleemsetest valdkondadest ÜRO arenguprogrammi poolt avaldatava globaalse inimarengu indeksi komponentide loikes.

Inimarengu seisukohalt probleemset valdkonnad, millele keskenduti KSH teostamisel olid (probleemsete valdkondade määratlemisel olid aluseks Eesti Inimarengu Aruannetes esitatud ülevaated):

- Oodatav eluiga ja inimese tervis
- Sissetulekud ja elujärg
- Võrdsus ja sallivus
- Kohanemine demograafiliste protsessidega

Seega keskenduti strateegilise dokumendi hindamisel nimetatud ja eespool toodud valdkondadele. Kajastatud valdkonnad katavad ka ühtlasi KeHJS § 40 nimetatud keskkonnavaldkonnad.

KeHJS kohane keskkonna kirjeldus koos hinnangutega strateegilise planeerimisdokumendi koostamise ajal on aruandes toodud valdkondade kaupa:

Mõju looduskeskkonnale. Perioodi 2014-2020 partnerlusleppes ning ühtekuuluvusspoliitika fondide rakenduskavas ei seata eesmärgi ega arenguprioriteete, mille rakendumisel oleks ette näha negatiivse mõju suurenemine looduskeskkonna aspektidele.

Horisontaalse teemana on partnerluslepe ette näinud keskkonnahoiu ja kliima. Rakenduskava tegevuse elluviimisel on keskkonnahoiuks planeeritavad ja sellesse panustavad tegevused kavandatud mitme konkreetse prioriteetse suunana. Prioriteetses suunas „Veekaitse“ parendatakse ning kaitstakse põhja- ja pinnavee varude olemasolu veemajanduse taristu kaasajastamise ja saastunud alade korrastamisega. Prioriteetse suunaga „Energiatõhusus“ edendatakse taastuvenergia kasutuselevõttu eluaseme- ja transpordisektoris ning soodustatakse ressursisäästlike lahenduste ning parima võimaliku tehnika kasutuselevõttu. Keskkonnakaitseks panustatakse ka prioriteetses suunas „Roheline infrastruktuur ja hädaolukordadeks valmisoleku suurendamine“, millega tõstetakse kliimamuutuste leevendamise ja hädaolukordadele reageerimise võimekust ning toetatakse tegevusi, mis panustavad liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamisse, samuti toetatakse maastike mitmekesisuse saavutamist, tagamaks elupaikade toimimise ühtse ökoloogilise võrgustikuna.

Prioriteetses suunas „Jätkusuutlik transport“ panustatakse säästvasse arengusse transpordiühenduste edendamise ning ühistranspordi arendamise kaudu. Prioriteetses suundades „IKT teenuste taristu“ ning „Parem riigivalitsemine“ toetatakse e-teenuste ja muude avalike teenuste edendamist, mis panustab säästvasse arengusse liikumisvajaduse vähendamise kaudu.

Negatiivse mõju vältimiseks peab keskkonnahoid olema kajastatud rakenduskava läbivaks väärtuseks. Eespool kirjeldatud prioriteetsete suundade meetmetes on keskkonnahoiu ja kliimaga seonduvad tegevused hästi kajastatud, kuid eraldi horisontaalteemana seda ei kirjeldata, mis võib jätta mulje, et keskkonnahoid ja kliimamuutused on siiski eraldiseisev valdkond. Kõikide prioriteetsete suundade raames elluviidavate potentsiaalsete tegevuste rakendumisel võimaliku negatiivse keskkonnamõju vältimiseks tuleb keskkonnahoid ja kliima läbivalt kajastada rakenduskava prioriteetses suundades ja indikaatorites (taristu, ettevõtlus- ja innovatsioonitoetused).

Keskkonnahoiu (nt taastumatute ressursside säästmine, taastuvate ressursside parendamine ja suurendamine) ja kliima (kliimamuutuse mõjude vähendamine ja kliimamuutustega kohanemine) põhimõtete ühtselt mõistmiseks on vajalik need horisontaalsete meetmete all kirjeldada (nt projektide ettevalmistamisel ja elluviimisel parandatakse keskkonnaseisundit).

Mõju inimesele. Perioodi 2014-2020 partnerlusleppes ning ühtekuuluvusspoliitika fondide rakenduskavas ei seata eesmärgi, arenguprioriteete või kavandata meetmeid, mille rakendamisel kaasneks negatiivne mõju inimese tervisele või heaolule.

Kavandatu elluviimine aitab kaasa Eesti sotsiaalarengu edenemisele – ette on nähtud majanduskasvu toetamine läbi hariduses ja tööhõives osalemist kasvavate prioriteetsete suundade ja meetmete. Samuti toetatakse tervise edendamist ja oodatava keskmise eluea kasvule adresseeritud tegevusi ühiskonna ees seisvate vältimatutest arengusuundumustest tulenevate mõjudega arvestamiseks (eelkõige demograafilised muutused).

Positiivsete mõjude suurendamine on võimalik läbi partnerlusleppes määratletud horisontaalsete põhimõtete parema integreerimise läbivalt rakenduskava prioriteetsetesse suundadesse ja indikaatoritesse (mitte eestikeelse elanikkonna kaasamine ühiskonna arengusse, sotsiaalset sidusust suurendavate põhimõtete laiem käsitus, sooliste erinevuste täpsem kajastamine).

KSH ettepanek on rakenduskavas kõikides prioriteetsetes suundades püstitatud alaeesmärgid ja -indikaatorid viia võimalikult kooskõlla keskkonnanäesmärkidega. Strateegiliste dokumentidega kavandatavate tegevuste lõikes on esitatud ettepanekud alljärgnevalt.

Soovituslikud täiendusetpanekud, mis peaksid olema horisontaalsete põhimõtetenähtena lahti kirjutatud ning leidma ühtlasi ka läbivat käsitlust:

- Rakenduskavas kirjeldatud prioriteetsete suundade eesmärkide seadmisel peab olema tagatud ka keskkonnahoid. Lisada kõikide kavandatud prioriteetsete suundade ja seatud alaeesmärkide juurde nõue, et nad ei tohi olla vastuolus „keskkonnahoiu ja kliima“ eesmärgiga. Keskkonnahoiu (nt taastumatute ressursside säästmine, taastuvate ressursside parendamine ja suurendamine) ja kliima (kliimamuutuse mõju vähendamine ja kliimamuutustega kohanemine) põhimõtetest ühtse arusaamise tagamiseks ning nendest kinnipidamiseks on vajalik need põhimõtted horisontaalsete meetmete all kirjeldada (projektide ettevalmistamisel ja elluviimisel parandatakse keskkonnaseisundit).
- Konkreetsete suundade sekkumiste/meetmete kujundamisel võtta aluseks rohemajandamise põhimõtteid.
- Integreerida energia- ja ressursisäästu lahenduste sekkumismehhanismid läbivalt läbi kõikide prioriteetsete suundade.
- Laiendada tuleks keskkonnatervise küsimuste käsitlust partnerlusleppes ning rakenduskava investeerimisprioriteetide juures.
- Oluline on seostada sotsiaalse sidususe valdkond laiemas ulatuses ka investeerimisprioriteetide alaeesmärkide ning indikaatoritega,

edendamaks püüdlemist sidusa ühiskonna suunas (mitte-eestikeelse rahvastiku tugevam panustamine Eesti ühiskonna igapäevasesse toimimisse, sooliste erinevuste vähendamine jm eesmärkide tasandil esile toodud kitsaskohad).

- Võttes arvesse lähikümnendi arvatavaid demograafilisi muutusi, on oluline täiendavalt rõhutada tehtavate investeeringute polüfunktsionaalsust, edendamaks rajatava taristu kasutamismõimalusi rahvastiku demograafilise koosseisu muutudes.

Võimalikke detailseid ettepanekuid on aruandes käsitletud läbivalt vastavate sisupeatükkide koosseisus. Ettepanekud rakenduskava prioriteetsete suundade lõikes on alljärgnevad:

Prioriteet	Soovitus
➤ <i>Taristu toetamiseks elukestvat õpet ja hõives osalemiseks vajalike oskuste saamist</i>	- soosida ümberkorraldusi olemasolevas ühistranspordivõrgus viimaks transpordikorraldust vastavusse koolivedude vajadusele.
➤ <i>Teenused tagamiseks võrdseid võimalusi hõives osalemiseks</i>	- kajastada rakenduskava prioriteetse suuna käsitluses ka vajadus ühiskondliku ja tööandjate hoiakute kujundamiseks, edendamaks antud sihtrühma osalemist tööturul.
➤ <i>Taristu toetamiseks võrdseid võimalusi hõives osalemiseks</i>	- avada rakenduskava prioriteetse suuna käsitluses ruumilise ligipääsu tagamise olulisus tervishoiuasutuste võimaliku ümberstruktureerimise kavandamisel, seda nii aktiivravivõrgu kui esmatasandi tervisekeskuste puhul.
➤ <i>Jätkusuutlik transport</i>	- laiendada dokumentides raudteel toimuvate kaubavedude käsitlust. Transpordisektori arendamiseks panustatakse strateegilise tähtsusega teedetaristu arendamisele, kuid kirjeldada tuleks sisuliselt ka võimalusi suunata perspektiivis kaubavedu siiski raudteele.

Prioriteetsete suundade lõikes välja toodud soovitusel sekkumiste/meetmete kujundamiseks:

Prioriteet	Soovitus
➤ <i>Ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul</i>	- tuua välja rohemajanduse ja roheoskuste teadmiste suurendamise vajadus ning enam integreerida kutse- ja täiendusõppesse rohemajandamise põhimõtete tutvustamine ja teavitamine nende rakendamise võimalustest igapäevase tootmis-

	<p>ja teenuste protsessi korraldamisel ja läbiviimisel (nt roheoskuste loomine õppekavades nn põhiainetega, et saavutada erialaspetsiifilised oskused; roheoskuste täienduskoolitus tööturul olevatele spetsialistidele);</p> <ul style="list-style-type: none"> - seostada innovaatiline majandus ning innovaativsus üldisemalt keskkonnahoidlike lahenduste ja uuenduste elluviimisega.
<p>➤ <i>Kasvuvõimeline ettevõtlus ja seda toetav teadus- ja arendustegevus</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - lisaks kaaluda innovatsioonipoliitika meetmeid nagu näiteks toetused ökoinnovatsioonidele, rohelised riigihanked, koostöö arendamine kõrgkoolidega arendades sh koostööd teadlaste ja ettevõtete vahel keskkonnamõju vähendamise lahenduste väljatöötamiseks. Toetuste andmisel saab seada erisusi ka keskkonnanõu arvestamiseks innovatsiooni läbiviimisel.
<p>➤ <i>Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete ja piirkondliku ettevõtluse arendamine</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - oluline on toetada eelkõige säästva turismiga seotud tegevust ja asjakohast suutlikkuse suurendamist, et edendada keskkonnateadlikkust, keskkonna säilitamist ja kaitsmist, austust looduse, taimestiku, bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide ning kultuurilise mitmekesisuse vastu.
<p>➤ <i>Jätkusuutlik linnapiirkondade areng</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - toetuspõhimõtete rakendamisel soosida keskkonnahoidlike hankeid.

Perioodi 2014-2020 partnerlusleppes ning ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavas ei seata eesmärgi ega arenguprioriteete, mille rakendamisel oleks ette näha olulise mõju avaldumine ja negatiivse mõju suurenemine looduskeskkonna aspektidele. Seega KSH ekspertrühm ei näe ette täiendavaid seire meetmeid negatiivse keskkonnamõju hindamiseks ja minimeerimiseks.

Eestis on mitmete keskkonnavaldkondade seire reguleeritud õigusaktidega ja nende läbiviimine toimub läbi riikliku keskkonnaseire ja valdkonnapõhiste arengukavade. Vastava valdkonna ametkond peab hoolitsema keskkonna eest oma haldusalal, ohjeldades kavandatavatest tegevusest tulenevaid ohte ja suunates uute projektide terviklikku elluviimist. Eesti keskkonnajärelevalve süsteem tervikuna ja rakenduskavade rahastamise protseduurid peaks välistama olulise negatiivse keskkonnamõjuga projektide rahastamise.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimine toimus koostöös huvigruppidega ja avalikustamine vastavalt *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses* ja muudes avalikku menetlust puudutavates seadustes (*haldusmenetluse seadus*) sätestatud nõuetele.

Keskkonnaamet kiitis partnerlusleppe ja rakenduskava KSH aruande heaks 22.11.2013 kirjaga nr 6-8/13/24066-2. Keskkonnaameti otsustus (KeHJS § 38 lg 1 ja 2, § 40-41, § 42 lg 2-5, § 43 p 1 ning § 44 alusel):

- Keskkonnaamet kiidab perioodi 2014-2020 Euroopa Liidu vahendite kasutamise partnerlusleppe ja ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava KSH aruande heaks.
- Partnerlusleppe ja rakenduskava koostamisel (lõplikul valmimisel) arvestada KSH aruande ptk-s 7 nimetatud ettepanekuid.
- Keskkonnaamet ei kinnita seire meetmeid perioodi 2014-2020 Euroopa Liidu vahendite kasutamise partnerlusleppe ja ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava jaoks.

Riin Kutsar
KSH ekspert